

Iisaku Gümnaasium

SOTSIAALAINED

ainevaldkonnakava

2024

SISUKORD

1 AINEVALDKONNAKAVA ÜLDOSA	3
1.1 Sotsiaalvaldkondlik pädevus	3
1.2 Ainevaldkonna õppeained ja maht Sotsiaalainete valdkonna õppeained on inimeseõpetus, ajalugu ja ühiskonnaõpetus.	3
1.3 Kõigi üldpädevuste saavutamine ja õppekava läbivate teemade käsitlemine ainevaldkonnas.....	4
1.4 Lõiming.....	5
1.5 Ainevaldkondlikud hindamise erisused	6
1.6 Õppekorraldus.....	6
1.7 Õppekeskkond.....	7
2 AINEKAVAD	9
2.1 Inimeseõpetus 2. klass	9
2.2 Inimeseõpetus 3. klass	10
2.3 Inimeseõpetus 5. klass	11
2.4 Inimeseõpetus 6. klass	13
2.5 Inimeseõpetus 7. klass	16
2.6 Inimeseõpetus 8. klass	19
2.7 Inimeseõpetus 5. klass (LÕK).....	21
2.8 Inimeseõpetus 7. klass (LÕK).....	23
2.9 Ajalugu 5. klass.....	24
2.10 Ajalugu 6. klass.....	26
2.11 Ajalugu 7. klass.....	28
2.12 Ajalugu 8. klass.....	30
2.13 Ajalugu 9. klass.....	33
2.14 Ajalugu 7. klass (LÕK).....	36
2.15 Ühiskonnaõpetus 6. klass.....	36
2.16 Ühiskonnaõpetus 9. klass.....	38

1 AINEVALDKONNAKAVA ÜLDOSA

1.1 Sotsiaalvaldkondlik pädevus

Ainevaldkonna õppeainete õpetamise eesmärk põhikoolis on kujundada õpilastes eakohane sotsiaalvaldkondlik pädevus ehk inimeseksolemise ja ajaloo tarkus.

- Hoolib endast ja teistest, järgib tervislikke eluviise, käitub turvaliselt enda ja teiste inimeste suhtes, hoiab keskkonda, on teadlik tarbija.
- Tunneb huvi enda arengu vastu, hindab ennast adekvaatselt, analüüsib oma võimalusi, usub endasse ja kavandab oma tulevikku, väärtustab loovust ja ettevõtlikkust.
- Austab demokraatiat ja inimõigusi, teab oma õigusi ja kohustusi, järgib seadusi ja üldtunnustatud käitumisreegleid, kujundab oma arvalumust ning on aktiivne ühiskonnaliige, on lojaalne Eesti riigile.
- Väärtustab individuaalseid, kultuurilisi ja maailmavaatelisi erinevusi, kui need pole inimväärikust alandavad.
- Väärtustab inimkonna kultuuripärandit ja tunneb oma rolli Eesti kultuuripärandi hoidja ja kaitsjana.
- Valdab infootsimise meetodeid, hindab kriitiliselt infoallikate usaldusväärsust ja teabe sisu, väärtustab teaduspõhist maailmapilti.
- Tunneb huvi kogukonna, maailma ja rahva arengu vastu, mõistab ühiskonnas toimunud ja toimuvate muutuste põhjuseid, tagajärgi ja seoseid nii ajaloolises kontekstis kui tänapäeval.

1.2 Ainevaldkonna õppeained ja maht

Sotsiaalainete valdkonna õppeained on inimeseõpetus, ajalugu ja ühiskonnaõpetus.

Ainekavad on koostatud alljärgneva tunnijaotuskava alusel:

õppeaine	I kooliaste	II kooliaste	III kooliaste
inimeseõpetus	2	2	2
ajalugu	-	3+1	6
ühiskonnaõpetus	-	1	2

Õppeaine	2. klass	3. klass	5.klass	6. klass	7. klass	8. klass	9. klass
ajalugu			1+1	2	2	2	2
inimeseõpetus	1	1	1	1	1	1	
ühiskonnaõpetus				1			2

Iisaku Gümnaasiumis on 5. klassis lisatud üks ajaloo tund, et tekitada huvi ajaloo õppimise vast ja põhjalikumalt tutvuda kodukoha ajaloo. Lisatundide raames tehakse koostööd kohaliku kihelkonnamuuseumiga ja tutvutakse piirkonna ajalooliste paikadega.

Lihtsustatud õppekava järgi õppivatel õpilastel algab ajalugu 6. klassis, inimeseõpetus alates 1. klassist.

õppeaine	I kooliaste	II kooliaste	III kooliaste
inimeseõpetus	3	6	5
ajalugu		1	5

õppeaine	1.klass	2.klass	3.klass	4.klass	5.klass	6.klass	7.klass	8.klass	9.klass
inimese- õpetus	1	1	1	2	2	2	2	2	1
ajalugu						1	2	2	1

1.3 Kõigi üldpädevuste saavutamise ja õppekava läbivate teemade käsitlemine ainevaldkonnas

Sotsiaalainetes käsitletakse inimese ja ühiskonna toimimist minevikus ning tänapäeval. Sotsiaalainete vahendusel kujundatakse õpilastes oskusi näha ühiskonna arengus põhjuse ja tagajärje seoseid ning teha teadlikke valikuid, lähtudes ühiskonnas kehtivatest väärtustest ja moraalinormidest. Õppe vältel kujundatakse õpilastes tahet toimida kõlbelise ja vastutustundliku ühiskonnaliikme ning isiksusena. Sotsiaalainete pädevusega taotletakse toimetulekut iseendaga, lähikonnas ning ühiskonnas.

Kodanikuks olemist määratletakse kui võimet tegutseda vastutustundliku kodanikuna ja osaleda ühiskonnaelus. Sotsiaalse pädevuse ruumilisele haardele lisandub ajaline/ajalooline mõõde. Õppe korraldamisel lähtutakse Eesti riikliku iseseisvuse tunnustamisest, eesti kultuuri

traditsioonide, Euroopa ning maailma kultuuri ja teaduse põhisaavutuste väärtustamisest ning riikliku õppekava üldosas sätestatud põhimõtetest.

Ajalugu õppides omandavad õpilased kultuuriruumis orienteerumiseks olulisi teadmisi oma kodukoha ja maailma minevikust ning kultuuripärandist. Ajalooõpetus kujundab oskust mõista minevikunähtuste mõjul toimuvat arengut.

Inimeseõpetus lõimib õppesisu kõigis kooliastmeis, toetades õpilase toimetulekut iseendaga, eakaaslaste hulgas, peres, kogukonnas ja ühiskonnas. Inimeseõpetuse eesmärk on toetada õpilase sotsiaalsete ja emotsionaalsete oskuste arengut, õppides tundma ennast, kujundama vastutustundlikult oma suhteid, olema terviseteadlik, aus, hooliv ja õiglane. Inimeseõpetuse kaudu kujundatakse esmased teadmised ja hoiakud sotsiaalsest võrdsusest, võrdväarsusest ning naiste ja meeste võrdõiguslikkusest.

Ühiskonnaõpetuses omandavad õpilased teadmised, oskused ja hoiakud ühiskonnas toimimiseks ning vastutustundlike otsuste tegemiseks. Õppeaine üldeesmärk on luua eeldused aktiivse kodaniku kujunemiseks ja ühiskonna sidususe tugevdamiseks. Kõik sotsiaalvaldkonna ained on toeks, et õpilasel areneks suutlikkus analüüsida oma käitumist ja selle tagajärgi, sobival viisil oma tundeid väljendada, aktsepteerida inimeste erinevusi ning arvestada neid suheldes; ennast kehtestada, seista vastu ebaõiglusele viisil, mis ei kahjusta enda ega teiste huve ega vajadusi.

1.4 Lõiming

Valdkonnasisene lõiming toimub kõigi aineõpetajate koostöös. Oluline on läbi arutada omavahel, millal mingeid teemasid käsitletakse.

Valdkonnaülene lõiming ning õpetajatevaheline koostöö toimub ülekooliliste ürituste ning teema- ja projektipäevade kaudu. Sarnaste valdkondade õpetajad teevad koostööd ürituste korraldamisel ainekomisjonides, aasta alguses vaadatakse läbi tööplaanid ning räägitakse eelmise õppeaasta õnnestumistest. Kõik õpetajad teevad koostööd ning panustavad koolielu mitmekesistamisse infotundides, kus jagatakse infot üldise koolielu ja eelseisvate ürituste kohta.

Sotsiaalvaldkonna õppeainete kaudu õpitakse tundma ning järgima ühiskondlikke väärtusi, norme ja reegleid, omandatakse teadmisi, oskusi ja hoiakuid sotsiaalselt aktsepteeritud

käitumisest ning inimeste vastastikustest suhetest, mis aitavad kaasa tõhusale kohanemisele ja toimetulekule perekonnas, eakaaslaste hulgas, kogukonnas ning ühiskonnas.

Sotsiaalainete kaudu kujundatakse alus maailmavaatelise mitmekesisusega arvestamiseks ning valmisolek dialoogiks erineva maailmavaate esindajatega. Sotsiaalainetes käsitletavate õppeteemade kaudu kujundatakse õpilastes esmane valmisolek märgata ebavõrdsust ühiskonnas ja aidata kaasa võrdõiguslikkuse, sh soolise võrdõiguslikkuse edendamisele. Valdkonnasisese lõiminguga taotletakse, et õpilane areneks terviklikuks isiksuseks, kes suhtub endasse ja teistesse positiivselt, arvestab kaasinimesi, lähtub oma tegevuses üldinimlikest väärtustest ning märkab ja mõistab ühiskonnas toimuvat. Kõigi sotsiaalvaldkonna õppeainete seisukohalt on tähtis koostööoskus ja töötamine rühmas. Õpilane omandab tõhusad oskused ja valmisoleku ühiskonnaellu sekkuda ja olla edukas elukestvas õppes ja tööturul. Õppesisu valib aineõpetaja arvestusega, et kooliastmeti kirjeldatud teadmised, oskused ja hoiakud, üld- ja valdkonnapädevused ning õpitulemused oleksid saavutatavad.

1.5 Ainevaldkondlikud hindamise erisused

Hindamine on õppeprotsessi osa, mille kaudu toetatakse õpilase õppimist ja arengut. Hindamisel saadakse ülevaade õpitulemuste saavutatuselt ja õpilase individuaalsest arengust ning toetatakse selle kaudu õpilase kujunemist positiivse minapildi ja adekvaatse enesehinnanguga ennastjuhtivaks õppijaks. Hindamise tulemusena/abil saab õpilane tagasisidet oma edenemise kohta õppimisel ja õpistrateegiate valikuteks. Õpetaja saab teavet oma õpetamise tulemuslikkuse kohta ning sisendit nii õppetegevuse kui ka iseenda pädevuste arendamiseks.

Hindamisel lähtutakse vastavatest põhikooli riikliku õppekava üldosa sätetest. Hindamise nõuded ja korraldus, sh mittenumbrilise hindamise kasutamine ja mujal õpitu arvestamine täpsustatakse kooli õppekava üldosas. Iga õpetaja toob välja oma hindamise erisused ainekavades.

1.6 Õppekorraldus

Õpet Iisaku Gümnaasiumis kavandades ja korraldades:

- 1) lähtutakse õppekava alusväärtustest, üldpädevustest, valdkonnapädevusest, kooliastme lõpuks taotletavatest teadmistest, oskustest ja hoiakutest ning õpitulemustest ja kooli õppekavas sätestatud õppesisust, kooliastmete õppe- ja kasvatustöö rõhuasetustest ning lõimingust teiste õppeainete ja läbivate teemadega;
- 2) arvestatakse didaktika nüüdisaegsete käsituste ja ainevaldkonnas toimunud arengutega, võetakse arvesse kohalikku eripära ning muutusi ühiskonnas;
- 3) toetatakse lõimingut teiste õppeainete ja läbivate teemadega;
- 4) taotletakse, et õpilase õpikoormus (sh kodutööde maht) jaotub õppeaasta ulatuses ühtlaselt ning jätab piisavalt aega puhkuseks ja huvitegevusteks;
- 5) võimaldatakse õpet nii individuaalselt kui ka koos teistega, kujundatakse õpiharjumusi ja -oskusi, suunatakse tegema valikuid, et toetada õpilaste kujunemist aktiivseiks ning iseseisvaks õppijaiks;
- 6) arvestatakse õpilaste individuaalseid eripärasid ja pakutakse neile diferentseeritud sisu ja raskusastmega ning sobivat pingutust nõudvaid ülesandeid, mis toetavad individualiseeritud käsitlust ning suurendavad õpimotivatsiooni;
- 7) hoitakse tähelepanu all motivatsiooni ja huvi säilimist ning kasvatamist, reageeritakse õpiraskustele ning pakutakse õpiabi;
- 8) kasutatakse autentset keelematerjali ning nüüdisaegset õppekirjandust, sh digimaterjale ja -vahendeid;
- 9) võimaldatakse siduda õpet koolivälise eluga, et kogu ainekäsitus oleks võimalikult elulähedane, õpilasele eakohane ja tähenduslik.

1.7 Õppekeskkond

Iisaku Gümnaasium korraldab õppe:

- 1) viisil, kus luuakse üksteist austav, vastastikku hooliv ja toetav, turvaline, kiusamis- ja vägivaldavaba õppekeskkond, mis rajaneb usalduslikel suhetel, sõbralikkusel ja heatahtlikkusel ning kus märgatakse ja tunnustatakse kõiki õpilase pingutusi ja õpiedu;
- 2) soovitatavalt ruumis, kus on võimalik liikumist eeldavateks tegevusteks (nt rühmatööd, õppemängud) inventari ümber paigutada;
- 3) ruumis, kus saab kasutada digitehnoloogiat, -keskkondi ja -materjale;
- 4) kasutades ka koolivälise füüsilise ja digiõppekeskkondade võimalusi, nt muuseumid (Iisaku Kihelkonnamuuseum, ERM), näitused, teater, kino, kontserdid, õpilasvahetus, õppereisid (Riigikogu külastus), et rakendada õppimist toetavaid ja mitmekesistavaid õppevorme (nt

projekt-, õues- ja reisiõpe). Kindlasti arvestatakse sotsiaalvaldkonna ainetes kohalike eripärade ja võimalustega, tutvutakse KOVi tööga, külastatakse kohalikke ettevõtteid, „Külaline tunnis“, tutvutakse vabaihendustega.

2 AINEKAVAD

2.1 Inimeseõpetus 2. klass

Õppeaine: inimeseõpetus

Klass: 2. klass

Aine maht: 1 tund nädalas

Õpitulemused:

- kirjeldab enda huvisid ja tegevusi
- põhjendab, miks on vaja endasse positiivselt suhtuda
- teab, et inimesed on erinevad nii bioloogiliselt kui ka sotsiaalselt ning märkab inimeste sarnasusi ja erinevusi
- toob näited tervist hoidvast käitumisest (hügieen, karastamine, mitmekesine toit, uni ja puhkus ning kehaline aktiivsus) ja selgitab tervist hoidva käitumise vajalikkust
- nimetab mõningaid haiguste tunnuseid
- teab hädaabinumbrit ja oskab vajaduse korral kutsuda abi
- kirjeldab enda ja pereliikmete ülesandeid kodus, toob näiteid üksteise abistamisest ja pereliikmetega arvestamisest
- toob näiteid oma õigustest ja kohustustest peres, koolis ja ühiskonnas
- leiab kaardilt Eesti ja kodukoha
- nimetab Eesti Vabariigi pealinna ja sünnipäeva
- teab, kes on Eesti Vabariigi president
- tunneb ära, kirjeldab ja kujutab kodukoha ja Eesti Vabariigi sümbolikat
- teab ja tutvustab oma kodukoha olulisi inimesi ja paiku
- võrdleb rahvakombeid minevikus ja tänapäeval, nt mardipäev, kadripäev, jõulud, vastlapäev, jaanipäev jt
- toob näiteid oma klassis või kodukohas elavate inimeste tavadest ja kommetest
- selgitab, kuidas õpilane saab ise olla kommete ja tavade hoidja
- planeerib oma päeva ja nädalat terviseteadlikult
- toob näiteid, kuidas õppimine aitab igapäevaelus hakkama saada
- sõnastab enda õppimise eesmärged ja seostab neid enda huvidega
- seostab igapäevavalikuid tuleviku eesmärkidega

Läbivad teemad: Mina. Mina ja tervis. Mina ja minu pere. Mina ja Eesti. Mina: aeg ja asjad.

Hindamise põhimõtted: Hinnatakse õpilase teadmisi ja oskusi suuliste vastuste (esituste) ning kirjalike tööde alusel, arvestades teadmiste ja oskuste vastavust taotletavatele õpitulemustele. Õpitulemusi hinnatakse sõnaliste hinnangutega. Hindamisel lähtutakse Iisaku Gümnaasiumi hindamisjuhendist.

2.2 Inimeseõpetus 3. klass

Õppeaine: inimeseõpetus

Klass: 3. klass

Aine maht: 1 tund nädalas

Õpitulemused:

Mina

- põhjendab, miks on vaja endasse positiivselt suhtuda;
- teab, et inimesed on erinevad nii bioloogiliselt kui ka sotsiaalselt ning märkab inimeste sarnasusi ja erinevusi;
- nimetab inimeste õigusi ja nendega kaasnevaid kohustusi;
- toob näiteid oma õigustest ja kohustustest peres, koolis ja ühiskonnas

Mina ja tervis

- toob näiteid terviseriskidest ja teab kuidas püsida terve;
- selgitab ja demonstreerib õpituatsioonis esmaabi võimalusi, nt haav, kukkumine, ninaverejooks, põletus, putukapiste;
- teab hädaabinumbrit ja oskab vajaduse korral kutsuda abi

Mina ja teised

- toob näiteid käitumisnormidest ja seadustest, mida tal tuleb järgida;
- põhjendab käitumisnormide ja seaduste järgimise vajalikkust;
- demonstreerib õpituatsioonis üldtunnustatud käitumisnormide ja seaduste täitmist;
- tunneb liikluses turvalisust tagavaid märke ja tähiseid;
- kirjeldab ja demonstreerib turvalisust tagavate liiklusreeglite järgimist;
- märkab liiklusohutlikke kohti ja olukordi kooliteel ja koduümbruses ning pakub lahendusi turvalisuse tagamiseks;
- teab, et vägivallal on eri vormid;

- selgitab, mida vägivaldne käitumine võib endaga kaasa tuua;
- teab abi saamise võimalusi inimväärlikust alandava käitumise puhul, sh kiusamine ja vägivald;
- demonstreerib õpituatsioonis abi saamise ja abistamise võimalusi vägivalda korral;
- selgitab sõpruse, koostöö, üksteise eest hoolitsemise ja üksteise abistamise vajalikkust

Mina: teave ja asjad

- loetleb erinevaid teabeallikaid;
- leiab infot erinevatest allikatest;
- võrdleb erinevaid teabeallikaid usaldusväärsuse ja teabe sisu väärtuse poolest;
- kirjeldab meediaga, sealhulgas sotsiaalmeediaga seotud võimalusi ja ohte;
- selgitab ja demonstreerib kokkulepitud reeglite järgimist digivahendite abil teabe otsimisel;
- teab, mis on raha teenimine, säästmine, kasutamine ja laenamine;
- hoiab keskkonda, selgitab keskkonna hoidmise võimalusi, nt jäätmete vähendamine ja sorteerimine, vee ja energia tarbimine

Õppeaine teemad:

Mina: Enesejuhtimise ja kodaniku pädevuste arendamine ühiskondlikus kontekstis.

Mina ja tervis: Turvaline tervisekäitumine ning keskendumine füüsilisele, vaimsele ja sotsiaalsele tervisele kui heaolu allikale.

Mina ja teised: Turvaline käitumine ja kohanemine erinevas sotsiaalses ümbruses kodanikupädevustena. Riskikäitumine ja selle ennetamine – tõhusad sotsiaalsed oskused.

Teave ja asjad: Turvaline meediakäitumine ja tarbimine.

Hindamise põhimõtted:

Hinnatakse õpilase teadmisi ja oskusi suuliste vastuste (esituste) ning kirjalike tööde alusel, arvestades teadmiste ja oskuste vastavust taotletavatele õpitumustele. Õpitulemusi hinnatakse sõnaliste hinnangute ning numbriliste hinnetega. Hindamisel lähtutakse Iisaku Gümnaasiumi hindamisjuhendist.

2.3 Inimeseõpetus 5. klass

Õppeaine: inimeseõpetus

Klass: 5. klass

Aine maht: 1 tund nädalas

Õpitulemused:

Tervis

- selgitab tervise tähendust ja seda mõjutavaid tegureid;
- nimetab tervist mõjutavaid füüsilisi, vaimseid ja sotsiaalseid tegureid;
- nimetab mõõdetavaid ja hinnangulisi tervisenäitajaid;
- selgitab, kuidas erinevad tervisetegurid tervist mõjutavad;
- seostab peamisi tervisenäitajaid inimese tervisliku seisundiga (nt unekvaliteet, stress, kehatemperatuur, pulss, kehamassiindeks);
- nimetab mõõdetavaid ja hinnangulisi tervisenäitajaid;
- selgitab, kuidas erinevad tervisetegurid tervist mõjutavad;
- teab, et meedia saab mõjutada inimeste tervisekäitumist, toob näiteid;
- mõistab reklaamide eesmärke;
- toob näiteid tegevustest, mis muudavad elukeskkonna turvaliseks, soodustavad kehalist aktiivsust ja tervislikku toitumist;
- toob näiteid, kuidas meedia abil saab suurendada inimeste kehalist aktiivsust;
- selgitab keha eest hoolitsemise vajalikkust;

Murdeiga ja kehalised muutused

- nimetab murdeas toimuvaid füüsilisi ja emotsionaalseid muutusi.
- toob näiteid erinevast arengutempost murdeas.

Turvalisus ja riskikäitumine

- toob näiteid elu ja tervist ohustavatest teguritest ja teab, kuidas neid vältida, hoidub riskikäitumisest;
- selgitab, miks on normid, sh liikluseadus kohustuslik kõigile ning järgib neid;
- toob näiteid meediaga seotud ohtudest;
- teab, mis on autoriõigused ja et need on seadusega kaitstud, miks peab autoriõigusi järgima ja mida võib endaga kaasa tuua autoriõiguste eiramine;
- otsib, leiab ja esitab usaldusväärsetest allikatest terviseemalist infot, järgides autoriõigust;
- kirjeldab tubaka, alkoholi ja teiste uimastite tarbimise kahjulikku mõju tervisele;

- demonstreerib õpituatsioonis, kuidas keelduda ennast ja teisi kahjustavast tegevusest, kasutades tõhusaid enesekohaseid ja sotsiaalseid oskusi.

Haigused ja esmaabi

- toob näiteid, kuidas enda käitumisega ennetada haigestumist;
- demonstreerib õpituatsioonis esmaabivõtteid;
- teab, kust otsida vajaduse korral abi.

Õppeaine teemad:

Tervis

Murdeiga ja kehalised muutused

Turvalisus ja riskikäitumine

Haigused ja esmaabi

Hindamise põhimõtted:

Hinnatakse õpilaste teadmisi ja oskusi ning nende seostamist suuliste vastuste (esituste) ning kirjalike tööde alusel, arvestades teadmiste ja oskuste vastavust taotletavatele õpitulemustele.

Õpilase hoiakute ja väärtushinnangute kohta antakse tagasisidet.

Õpitulemusi hinnatakse sõnaliste hinnangute ning numbriliste hinnetega. Hindelised ülesanded on nimetatud ainekaardis. Hindamisel lähtutakse Iisaku Gümnaasiumi hindamisjuhendist.

2.4 Inimeseõpetus 6. klass

Õppeaine: inimeseõpetus

Klass: 6. klass

Aine maht: 1 tund nädalas

Õpitulemused:

Mina ja suhtlemine

- mõistab enesehinnangu olemust;
- saab aru, et enesehinnang on osa tema minapildist;
- oskab nimetada enda erinevaid omadusi;
- mõistab, et ennast saab pidevalt arendada;
- mõistab oma võimalusi algatada ettevõtmisi ja toob näiteid ettevõtlikust tegutsemisest;

- seostab ettevõtlikkust tulevase tööeluga;
- õpib tundma oma huvisid ning seostama neid tulevikuga

Suhtlemine teistega

- mõistab suhtlemise olemust;
- toob näiteid suhtlemise komponentide kohta;
- Eristab mitteverbaalseid ja verbaalseid suhtlemisvahendeid ning analüüsib nende vastastikuseid seoseid;
- mõistab suhtlemise kompleksust;
- eristab kehtestavat, agressiivset ja alistuvat käitumist ning mõistab nende käitumisviiside mõju suhetele;
- iseloomustab erinevaid käitumisviise;
- teab, mis on eelarvamused ja stereotüüpsed hoiakud, ja tunneb need ära;
- toob näiteid eelarvamuste mõjust igapäevaelus;
- toob näiteid, kuidas eelarvamused mõjutavad igapäevasuhtlust;
- Teab, et tal on õigus öelda „ei“, ja demonstreerib õpituatsioonis „ei“ ütlemist oma tervise kaitsel ja õiguste eest seismisel;
- demonstreerib õpituatsioonis, kuidas keelduda ennast ja teisi kahjustavast tegevusest, kasutades tõhusaid enesekohaseid ja sotsiaalseid oskusi;
- nimetab kahjustavaid käitumisviise;
- selgitab, kuidas enese eest seista ilma teisi kahjustamata;
- toob näiteid turvalisest suhtlemisest igapäevaelus, sh internetis ning lahendab õpituatsioonis teemakohaseid probleeme.

Suhted teistega

- toob esile arengulisi individuaalseid erinevusi, mõistab inimeste erivajadusi;
- nimetab inimeste erivajadusi;
- toob näiteid hoolivast, ausast, õiglasest ja vastutustundlikust käitumisest.
- selgitab miks sõbralik käitumine on kasulik;
- nimetab sotsiaalseid oskusi, toob näiteid sotsiaalsete oskuste kohta;
- mõistab, et kõik tunded on normaalsed;
- oskab oma tundeid väljendada ennast ja teisi kahjustamata;

Konfliktid ja probleemilahendus

- selgitab konflikti häid ja halbu külgi;
- kirjeldab tõhusaid ja mittetõhusaid konfliktide lahendusviise;

- valib õpituatsioonis konflikti lahendamiseks sobiva käitumisviisi;
- näeb ühe probleemi lahendamise erinevaid võimalusi;
- lahendab loovalt ja koostöiselt probleeme ja toob esile erinevate lahenduste eelised ning puudused;
- kirjeldab, kuidas kaaslased võivad mõjutada otsustamist;
- nimetab mõjutamise viise
- toob näiteid, milliste tagajärgedeni võivad erinevad otsused viia;
- mõistab enda vastutust oma otsuste ja tegude eest

Positiivne mõtlemine

- toob näiteid enda positiivsete omaduste kohta;
- märkab ja toob esile enda ning teiste positiivseid omadusi

Õppeaine teemad:

Mina ja suhtlemine

- Enesehinnangu kujunemine
- Oma omaduste ja väärtuste selgitamine ja arendamine
- Ettevõtlikkus, selle väljendumine tegutsemisel.
- Ettevõtlikkuse tähtsus igapäevaelus ja ühiskonnas. Ettevõtlikkus ja tööelu.

Suhtlemine teistega

- Tõhusad enesekohased ja sotsiaalsed oskused. Tõenduspõhise riskikäitumise ennetamine ja sekkumine turvalisuse ja heaolu tagamiseks.
- Ühiskonnas juurdunud uskumuste ja hoiakute mõju inimesele. Eelarvamused
Stereotüübid
- Eelarvamuste ja stereotüüpide mõju suhetele Sallivus. Aktsepteerimine.
- Tõenduspõhised enesekohased ja sotsiaalsed oskused (otsuste langetamine ja probleemide lahendamine; loov ja kriitiline mõtlemine; emotsioonide ja stressiga toimetulek; enesetunnetus - ja, suhtlemisoskus) riskikäitumise (uimastikasutamine ja vägivald) ennetamisel.
- Internet. Interneti võimalused ja ohud. Turvaline internetikasutus.

Suhted teistega

- Sotsiaal-emotsionaalsete oskuste arendamine ja prosotsiaalne käitumine kui enesemääratluspädevuse/eneseregulatsiooni alus.
- Väärtused, vajadused, erivajadused.

- Prosotsiaalne käitumine. Õiglus, vastutus, hoolivus, ausus.
- Vastutus enda sõnade ja tegude eest, s.h internetis.
- Tõhusad sotsiaalsed oskused: üksteise aitamine, jagamine, koostöö ja hoolitsemine.
- Usaldus suhetes. Sõprus. Empaatia. Tunded ja nende tõhus väljendamine.

Konfliktid ja probleemilahendus

- Konfliktide põhjused, tagajärjed, lahendamise viisid,
- Tõhusad ja mittetõhusad konfliktide lahendamise viisid,
- Probleemilahenduste eelised ja puudused.
- Kaaslaste mõju otsustele. Abistav ja kahjustav mõju. Grupi surve.
- Mõjutamine. Mõjutamise viisid. Koostöise tegevuse eelised
- **Positiivne mõtlemine**
- Positiivne enesesisendus.
- Positiivsed omadused.

Hindamise põhimõtted:

Hinnatakse õpilaste teadmisi ja oskusi ning nende seostamist suuliste vastuste (esituste) ning kirjalike tööde alusel, arvestades teadmiste ja oskuste vastavust taotletavatele õpitulemustele. Õpilase hoiakute ja väärtushinnangute kohta antakse tagasisidet.

Õpitulemusi hinnatakse sõnaliste hinnangute ning numbriliste hinnetega. Hindamisel lähtutakse Iisaku Gümnaasiumi hindamisjuhendist.

2.5 Inimeseõpetus 7. klass

Õppeaine: Inimeseõpetus

Klass: 7. klass

Aine maht: 1 tund nädalas

Õpitulemused:

Inimese areng ja murdeiga

- kirjeldab pärilike ja keskkonnategurite, nt elukeskkonna, ümbritsevate inimeste ja hariduse mõju inimese arengule ja otsustele;

- seostab inimese kasvamist ja arengut pärilike ning keskkonnateguritega;
- selgitab mõisted *kasvamine*, *areng* ja *küpsemine* ning toob näiteid inimese arengut mõjutavate arengutegurite (bioloogilised ja sotsiaalsed; normatiivsed ja mittenormatiivsed) kohta inimese elukaare jooksul erinevatel arenguperioodidel;
- selgitab inimese arengut murde- ja noorukieas ning eristab seda täiskasvanueast;
- õpilane teab suguküpsuse olemust ning murdeeas toimuvaid keha ja välimusega seotud muutusi ning nende erinevat individuaalselt arengutempot.

Inimene, valikud, õnn

- selgitab, mis on minapilt ja enesehinnang;
- toob näiteid teguritest, mis kujundavad minapilti ja enesehinnangut;
- õpilane analüüsib mina-pildi kirjeldavat ja hinnagulist (enesehinnang) aspekti tuues näiteid teguritest, mis mõjutavad positiivse mina-pildi (k a avatud ala Johari akna näitel) kujunemist.
- analüüsib ennast oma väärtuste, isikuomaduste, võimete ja huvide põhjal ning seostab seda valikutega elus;
- analüüsib inimese võimalusi ja vastutust oma elutee kujundamisel;
- kirjeldab ja seostab põhilisi enesekasvatuse võtteid (sh enesesisestus, eneseveenmine, eneseergutus) oma valikute ja vastutusega elutee (k a haridustee) kujundamisel.

Inimene ja rühm

- mõistab, et inimene on sotsiaalne olend, toob näiteid rühma kuulumise ja rühmas suhtlemise olulisusest;
- analüüsib rühmi liigituste (k a suurus, sotsiaalne distants liikmete vahel, rühma ülesanne) alusel tuues näiteid inimeste erinevatesse rühmadesse kuulumise kohta, mis toetavad koostööd rühmas;
- toob näiteid erinevate rühmade normidest ja reeglitest, mis toetavad ühiselu toimimist;
- analüüsib enda rolli, õigusi ja kohustusi erinevates rühmades;
- kirjeldab rühma mõju käitumisele, sh sõltumatuse ja autoriteedi olemust inimsuhetes, demonstreerib õpitu olulisust rühma survega;
- õpilane analüüsib (eakaaslaste) rühma kuulumise positiivseid ja negatiivseid külgi rühma sotsiaalse mõju seisukohast ja eristab mõisteid *konformsus*, *autoriteet* (kuulekus) ja *sõltumatus*;
- õpilane demonstreerib õpitu olulisust rühma survega ennast ja teisi kahjustavates olukordades.

Turvalisus, tervise- ja riskikäitumine

- analüüsib tegureid, mis aitavad säilitada inimese vaimset heaolu, märkab ohte, oskab kaaslast toetada ja vajaduse korral abi otsida;
- analüüsib laste heaolu mõjutavaid tegureid oma kogukonnas, teeb ettepanekuid, kuidas kogukonnas paremini seista laste heaolu eest;
- Analüüsib uimastitega seotud riskikäitumise tagajärgi inimese toimetulekule ning sekkumise võimalusi indiviidi ja ühiskonna tasandil;
- toob näiteid seadustest, mis kaitsevad laste õigusi, tervist ja heaolu, ning analüüsib õiguste ja kohustuste seoseid.

Õppeaine teemad:

- Elukestev õpe ja karjääri kujundamine - oma huvide, tugevuste, nõrkuste, väärtuste, hoiakute kaardistamine, iseseisva õppimise arendamine individuaalülesannetes, stereotüüpsete suhtumiste mõistmine.
- Keskkond ja jätkusuutlik areng - kultuurilise mitmekesisuse mõistmine ja rühmatöodes sellega arvestamine.
- Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus - ülesannete lahendamisel loovuse kasutamine, initsiatiivi näitamine.
- Kultuuriline identiteet - murdeea vaimsete ja sotsiaalsete muutuste käsitlemisel mõistmine ja näidete toomine erinevate kultuuride kohta täisealiseks saamise rituaalides.
- Tervis ja ohutus- murdeea seotud muutuste kirjeldamine, mõistmine, enesega seostamine.
- Tehnoloogia ja innovatsioon- loob esitluse kasutades slaidiesitlus või postrite programme.
- Väärtused ja kõlblus - sallivuse ja erinevuste aktsepteerimise mõistmine ja õppetöös (ning mujal) selle kasutamine, näidete toomine.

Hindamise põhimõtted:

Inimeseõpetuses hinnatakse õpilaste teadmisi ja oskusi ning hoiakute ja väärtushinnangute kohta antakse tagasisidet. Hindamisviisid õppeprotsessi kestel: suuline ja/või kirjalik hindamine, tagasiside, numbriline hindamine, enesehindamine, eneseanalüüs, enesekontroll, kaasõpilaste hindamine. Hindamisel lähtutakse Iisaku Gümnaasiumi hindamisjuhendist.

2.6 Inimeseõpetus 8. klass

Õppeaine: Inimeseõpetus

Klass: 8. klass

Aine maht: 1 tund nädalas

Õpitulemused:

Tervisekäitumine

- toob näiteid füüsilise, vaimse ja sotsiaalse tervise vastastikustest seostest;
- analüüsib tervisekäitumise mõju füüsilisele, vaimsele ja sotsiaalsele tervisele;
- analüüsib inimese tervise aspektide (füüsiline, sotsiaalne, vaimne) mõju inimese tervisliku eluviisi (toitumine, kehaline aktiivsus, piisav puhkus ja uni) edendamisele.
- teab, mille põhjal ära tunda teaduslikku tervisealast infot;
- analüüsib ja hindab erinevate tervisealaste infoallikate, tervisetoodete ja ravivõtete usaldusväärsust;
- analüüsib tegureid, mis aitavad säilitada inimese vaimset heaolu stressi ja kriisi korral, märkab ohte, oskab kaaslast toetada ja vajaduse korral abi otsida;
- toob näiteid olulisematest tervisenäitajatest;
- analüüsib enda terviseseisundit subjektiivsete ja objektiivsete tervisenäitajate põhjal ning kavandab vajaduse korral muudatusi eluviisis;
- analüüsib ja toob näiteid eluviisi, keskkonna ja pärilikkuse mõjust tervisele ning eristab tervislikke ja ebatervislikke otsuseid igapäevaelus;
- toob näiteid keskkonnateadlikest tegevustest ning rakendab mõnda nendest enda kodukohas või koolis

Suhted ja seksuaalsus

- selgitab suhete loomise, säilitamise ja lõpetamise võimalusi ennast ja teisi kahjustamata;
- kirjeldab ja toob näiteid erinevatest tunnete ja läheduse avaldumisviisidest, nt meeldimine, sõprus, armumine, armastus;
- analüüsib suhtevägivalla avaldumisvorme ja põhjusi, teab, kuidas käituda lähisuhtevägivalla korral ning toob näiteid abi saamise võimalustest;
- selgitab seksuaalsuse olemust, inimese seksuaalset arengut ning selle individuaalsust;
- mõistab erineva seksuaalse orientatsiooni ja soolise identiteediga inimeste õigust võrdsele ja lugupidavale kohtlemisele.

- toob näiteid turvalisest seksuaalkäitumisest ja seksuaalõigustest.
- analüüsib turvalise seksuaalkäitumise ja abi saamise võimalusi.
- toob esile seksuaalkäitumisega seotud müütide ja soostereotüüpsete hoiakute mõju inimese tervisekäitumisele;

Turvalisus, tervise- ja riskikäitumine

- demonstreerib õpisisituatsioonis inimväarikust alandavale käitumisele reageerimise viise ja abi saamise võimalusi;
- analüüsib uimastitega seotud riskikäitumise tagajärgi inimese toimetulekule ning sekkumise võimalusi indiviidi ja ühiskonna tasandil;
- demonstreerib õpisisituatsioonis esmaabi osutamist õnnetusjuhtumite ja traumade korral ning oskab vajaduse korral otsida abi;
- teab veeohutuse, tuleohutuse ja elanike hädaolukorras toimetuleku põhimõtteid.

Õppeaine teemad:

- Elukestev õpe ja karjääri planeerimine - kooliõe ameti tutvustus, terviseedenduse õppeprogrammi tutvustamine. Teadlike otsuste kaudu oma aja juhtimine. Teadlike valikute tegemine tervisekäitumises.
- Keskkond ja jätkusuutlik areng - toidu ja keskkonnasõbralike liikumisviiside väärtustamine, elukeskkonna hoidmise viiside tundmine, sh prügi sorteerimise põhimõtted.
- Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus - miniuuringu kavandamine, läbiviimine, analüüsimine, probleemidele lahenduste otsimine, reklaamide kujundamine ja koostamine.
- Kultuuriline identiteet - teiste rahvaste toitumise väärtustamine, erinevuste aktsepteerimine.
- Teabekeskond ja meediakasutus - kriitilise teabeanalüüsi oskuse arendamine, reklaamide mõistmine ja analüüsimine.
- Tehnoloogia ja innovatsioon - erievate veebilehtede ja programmide kasutamine teabeotsingul ning tööde koostamisel.
- Tervis ja ohutus -tervisega ja turvalisusega seotud tõenduspõhise informatsiooni otsimine, leidmine ning otsuste tegemine. Terviseriskide ning ohtude märkamine. Oma tervisekäitumise analüüsimine, tervist toetava käitumise eelistamine, tervisekäitumise muutmise vajaduse märkamine. Vaimse tervise hindamine, vaimse heaolu jaoks vajalike tegevuste ning vahendite analüüsimine.
- Väärtused ja kõlblus - väärtustab loodust, säästlikkust.

Hindamise põhimõtted:

Inimeseõpetuses hinnatakse õpilaste teadmisi ja oskusi ning nende seostamist. Õpilase hoiakute ja väärtushinnangute kohta antakse tagasisidet. Hindamisviisid õppeprotsessi kestel: suuline ja/või kirjalik hindamine, tagasiside, numbriline hindamine, enesehindamine, eneseanalüüs, enesekontroll, kaasõpilaste hindamine.

Hindamisel lähtutakse Iisaku Gümnaasiumi hindamisjuhendist.

2.7 Inimeseõpetus 5. klass (LÕK)

Õppeaine: Inimeseõpetus

Klass: 5. klass (LÕK)

Aine maht: 3 tundi nädalas

Õpiväljundid:

5. kl lõpuks õpilane:

- märkab ja mõistab erisusi oma ja kaaslaste tegevustes, arvamustes;
- osaleb koostevõttes erinevat tüüpi dialoogides (teade – küsimus – vastus jne);
- selgitab, milliseid enda andmeid võib sõpradele või võõrastele avaldada, kirjeldab isikuandmete avaldamisega seotud ohtusid;
- kirjeldab oma käitumist toimunud konfliktsituatsioonis;
- oskab kirjeldada oma kodukanti ja võrrelda eluolu maal ja linnas;
- oskab rääkida oma pere traditsioonidest ja pühade tähistamisest;
- teadvustab oma nõudmiste/soovide sõltuvust vajadustest ja pere sissetulekust;
- hindab asjade väärtust nende vajalikkusest lähtuvalt;
- kirjeldab vee ja elektri säästliku tarbimise võimalusi kodus ning koolis;
- nimetab olmejäätmete käitlemise viise koduses majapidamises;
- demonstreerib õpitu olukorras käitumist liiklusõnnetuse korral ja abi kutsumist;

Teemad:

Elukestev õpe ja karjääri planeerimine

Õpitu seostamine igapäevaeluga, nt õpitud elukutsete, rollimängude, igapäevaelu temaatika kaudu. Rollimängude kaudu valmistatakse õpilast täitma erinevaid rolle tulevases elus ja vastu võtma otsuseid.

Keskkond ja jätkusuutlik areng

Inglise keelt õppides ja vastavaid teemasid läbides kujundatakse õpilastes keskkonda ja jätkusuutlikku arengut väärtustavad hoiakuid.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus

Kultuuriline identiteet

Õppides tundma erinevaid maid, kujundatakse õpilastes tolerantsust erinevate kultuuride ja tavade suhtes.

Teabekeskond

See teema leiab kasutamist inglise keele õppimisel seoses infoallikatest teabe kogumise ja selle kasutamisega.

Tehnoloogia ja innovatsioon

See teema rakendub inglise keele õppes IKT kasutamise kaudu.

Tervis ja ohutus

Käsitledes igapäevaeluga seotuid teemasid kujundatakse õpilastes tervislikke eluviise, turvalist käitumist.

Väärtused ja kõlblus

Inglise keele õppes käsitletavate teemadega taotletakse õpilase kujunemist inimeseks, kes arvestab teistega, abistab teisi.

Mina ja teised

Välimus. Enese ja kaaslaste tutvustus. Viisakas käitumine.

Kodu ja lähiümbrus

Pereliikmed. Kodu asukoht. Igapäevased kodused tööd ja tegemised.

Kodukoht Eesti

Riik, pealinn, rahvused. Aastaajad. Ilm. Kodukoha kirjeldus.

Riigid ja nende kultuur

Inglise keelt kõnelevate maad, sümboolika.

Igapäevane elu, õppimine ja töö

Lihtsamad tegevused kodus ja koolis ning nende tegevustega seotud vahendid. Kool, klass, koolipäev.

Vaba aeg

Lemmiktegevused ja eelistused. Erinevad vaba aja veetmise viisid.

Hindamise põhimõtted:

Hinnatakse õpilase teadmisi ja oskusi suuliste vastuste ning kirjalike tööde alusel, arvestades teadmiste ja oskuste vastavust taotletavatele õpitulemustele. Õpitulemusi hinnatakse sõnaliste hinnangute ning numbriliste hinnetega. Hindamisel lähtutakse Iisaku Gümnaasiumi hindamisjuhendist.

2.8 Inimeseõpetus 7. klass (LÕK)

Õppeaine: Inimeseõpetus

Klass: 7. klass (LÕK)

Aine maht: 2 tundi nädalas

Õpitulemused:

- Tunneb oma keha ning mõistab inimese kasvamise ja arenemisega seotud muutusi
- Hoiab oma tervist, järgides tervislikku eluviisi, käitub nii, et ei sea ohtu enda, teiste ega keskkonna turvalisust
- Märkab ja mõistab iseenda ja kaaslaste emotsionaalseid seisundeid, käitumisviise, oskab neid hinnata ja nendega toime tulla
- Hoiab puhtust ja korda, orienteerub eluasemega seotud küsimustes, omandab teadmised ja oskused majandamiseks, koduse elu korraldamiseks
- Suudab täiskasvanu suunamisel eristada ning teadvustada oma oskusi ja võimeid
- Tunneb olmesuhtlemiseks vajalikke kodanikuõigusi ja -kohustusi, järgib sotsiaalseid nõudeid ja käitumisetiketti

Õppeaine teemad:

- Suhtlemine eakaaslaste ja täiskasvanutega
- Mina ise
- Minu tervis
- Kodu ja kodukoht
- Inimene areng ja teave
- Inimene ja töö; inimene ja raha
- Inimene, säästlikkus ja turvalisus

Hindamise põhimõtted:

Hinnatakse õpilase teadmisi omandatud materjali kohta, nii suulises kui ka kirjalikus vormis, arvestades vastavust taotletavatele õpitulemustele. Hindamine on numbriline.

2.9 Ajalugu 5. klass

Õppeaine: ajalugu

Klass: 5. klass

Aine maht: 3 tundi nädalas

Õpitulemused:**Õpilane:**

- kasutab ajaarvamisega seotud mõisteid asjakohaselt: eKr, pKr, sajand, aastatuhat, kümnend, ajajoon, Rooma number, araabia number
- paigutab ajateljele isikliku elu sündmusi, ajaloosündmusi ja -perioode, kasutades õigesti ajaühikuid; lahendab ajatelje abil ülesandeid
- teab, et ajalooallikad jagunevad suulisteks, esemelisteks, kirjalikeks ja audiovisuaalseteks ning toob nende kohta näiteid
- iseloomustab erinevate allikatüüpide eripära, hinnates nende usaldusväärsust
- kasutab perekonnaloo uurimisel eritüübilisi allikaid
- toob näiteid sündmustest ja protsessidest maailma ja Eesti ajaloos ning isiklikus elus
- kirjeldab ajaloosündmuse näitel põhjuse ja tagajärje seost ja iseloomustab allikatüüpide eripära, hinnates nende usaldusväärsust
- teab, et inimeste arusaam maailmast sõltub ajaloolisest kontekstist ja inimese sotsiaalsest rollist ühiskonnas
- kirjeldab joonise abil ajaloolist asulat, toob näiteid, kuidas ühiskonna ja elukeskkonna areng mõjutavad inimeste igapäevaelu
- toob näiteid sündmustest ja protsessidest maailma ja Eesti ajaloos. Nimetab ajaloolisi isikuid ja põhjendab nende olulisust kultuuriloos, toob näiteid inimtegevuse ja looduskeskkonna vastastikusest mõjust minevikus
- toob näiteid, kuidas ühiskonna ja elukeskkonna areng mõjutavad inimeste igapäevaelu
- kasutab narratiivi loomisel ajaloomõisteid asjakohases kontekstis
- nimetab ajaloolisi isikuid ja põhjendab nende olulisust kultuuriloos

- nimetab Eesti iseseisvumisega seotud sündmusi ja isikuid
- toob näiteid sündmustest ja protsessidest maailma ja Eesti ajaloos. Kirjeldab ajaloo-sündmuse näitel põhjuse ja tagajärje seost
- toob näiteid sündmustest ja protsessidest maailma ja Eesti ajaloos
- toob näiteid sündmustest ja protsessidest Eesti ajaloos ja isiklikus elus; toob näiteid ajaloomälestisest ja selgitab, miks need on kultuuriloos olulised:
- nimetab ajaloolisi isikuid ja põhjendab nende olulisust; toob näiteid inimtegevuse ja looduskeskkonna vastastikusest mõjust minevikus

Õppeaine teemad:

- Ajaarvamine ja ajalooallikad
- Ajaloo-sündmused, ajaloolised isikud ja eluolu
- Eluolu keskajal
- Eesti 16.-18. sajandi sõdade perioodil
- Eluolu uusajal
- Kool vanal ajal
- Rahvuslik ärkamisaeg
- Eesti iseseisvumine
- Iseseisev Eesti kahe maailmasõja vahel
- Eesti ja Teine maailmasõda
- Nõukogude aeg
- Iseseisvuse taastamine

Hindamise põhimõtted:

Ajalooõpetuses hinnatakse teadmisi ja oskusi koos tasakaalustatult. Ajalooteadmisenä ei käsitleta pelgalt faktiteadmist, vaid sündmuse, muutuse ja asjaolude kirjeldamist, teadmist ajaloolisest protsessist, nt mis protseduure tehakse allikat analüüsisides või mis küsimusi küsitakse erinevate ajalootõlgenduste kohta.

Teadmiste arengut demonstreerivad järgmised kirjeldused:

- avaramad teadmised oma seisukoha väljendamiseks;
- võimekus kategoriseerida, näha mustreid (sarnasusi), üldistada, võtta kokku, tuua välja olulisemat;

- võimekus näha seoseid sündmuste vahel, eristada minevikku ja tänapäeva, keskenduda olulisemale, teadlikkus teema tähtsusest ja avaramast tähendusest;
- suutlikkus liikuda konkreetselt abstraktsele;
- suutlikkus selgitada kirjeldamise asemeid;
- mõtteselgus ja -täpsus;
- iseseisvus mõtlemisel, küsimuste esitamisel, hüpoteeside püstitamisel, vastuste otsimisel ja lahendusteede valikul;
- informeeritud kriitilises tõendusmaterjali hindamisel, valmisolek tulemuseni jõudmiseks.

2.10 Ajalugu 6. klass

Õppeaine: ajalugu

Klass: 6. klass

Aine maht: 2 tundi nädalas

Õpitulemused:

Õpilane:

- teab, et ajaloo periodiseerimine on kokkuleppeline, nimetab ajaloo perioode ja sündmusi, mis on aluseks ajaloo periodiseerimisele, põhjendab oma valikut
- kasutab ajaarvamisega seotud mõisteid asjakohaselt
- toob näiteid, kuidas ühiskonna ja elukeskkonna areng mõjutavad inimeste igapäevaelu
- kasutab narratiivi loomisel ajaloomõisteid asjakohases kontekstis
- teab mõnda inimeste ajaloolist asulat, kirjeldab selle tekkimise ja kujunemise põhjusi
- teab ja esitleb lugusid oma kodukoha minevikust
- toob näiteid inimtegevuse ja looduskeskkonna vastastikusest mõjust minevikus
- nimetab teaduse ja tehnika arengut mõjutanud tähtsamaid avastusi ja leiutisi ning selgitab nende tähtsust
- nimetab ajaloolisi isikuid ja põhjendab nende olulisust kultuuriloos
- toob näiteid sündmustest ja protsessidest maailma ajaloos
- teab, et inimeste arusaam maailmast sõltub ajaloolisest kontekstist ja inimese sotsiaalsest rollist ühiskonnas.
- teab näiteid erinevatest ühiskonnaelul vormidest antiikajal ja kirjeldab nende erisusi

- kirjeldab joonise abil ajaloolist asulat
- toob näiteid ajaloomälestistest ja selgitab, miks need on kultuuriloos olulised
- iseloomustab erinevate allikatüüpide eripära, hinnates nende usaldusväärsust
- paigutab ajateljele ajaloosündmusi, kasutades õigesti ajaühikuid, lahendab ajatelje abil ülesandeid
- kirjeldab ajaloosündmuse näitel põhjuse ja tagajärje seost

Õppeaine teemad:

- Muinasaeg
- Muinasaeg Eestis
- Vanad Idamaad
- Mesopotaamia
- Egiptus
- Vahemere idaranniku kõrgkultuurid: Foiniikia, Iisraeli ja Juuda riik
- Vana-India ja Vana-Hiina
- Vana-Kreeka ja Vana-Rooma
- Vana-Kreeka
- Kreeta-Mükeene kultuur
- Kreeka linnriigid
- Vana-Kreeka kultuur ja teadus
- Hellenism
- Vana-Rooma
- Rooma vabariik
- Eluolu Vanas-Roomas
- Kultuur ja religioon Vanas-Roomas
- Rooma keisririik

Hindamise põhimõtted:

Ajalooõpetuses hinnatakse teadmisi ja oskusi koos tasakaalustatult. Ajalooteadmisenä ei käsitleta pelgalt faktiteadmist, vaid sündmuse, muutuse ja asjaolude kirjeldamist, teadmist ajaloolisest protsessist, nt mis protseduure tehakse allikat analüüsides või mis küsimusi küsitakse erinevate ajalootõlgenduste kohta.

Teadmiste arengut demonstreerivad järgmised kirjeldused:

- avaramad teadmised oma seisukoha väljendamiseks;
- võimekus kategoriseerida, näha mustreid (sarnasusi), üldistada, võtta kokku, tuua välja olulisemat;
- võimekus näha seoseid sündmuste vahel, eristada minevikku ja tänapäeva, keskenduda olulisemale, teadlikkus teema tähtsusest ja avaramast tähendusest;
- suutlikkus liikuda konkreetselt abstraktsele;
- suutlikkus selgitada kirjeldamise asemeid;
- mõtteselgus ja -täpsus;
- iseseisvus mõtlemisel, küsimuste esitamisel, hüpoteeside püstitamisel, vastuste otsimisel ja lahendusteede valikul;
- informeeritud kriitilises tõendusmaterjali hindamisel, valmisolek tulemuseni jõudmiseks.

2.11 Ajalugu 7. klass

Õppeaine: ajalugu

Klass: 7. klass

Aine maht: 2 tundi nädalas

Õpitulemused:

Õpilane:

- iseloomustab põhitunnuste kaudu erinevaid ajalooperioode
- toob allikate põhjal esile ajaloosündmuste põhjuse-tagajärje seoseid
- teeb allikate põhjal järeldusi, hinnates väiteid, taotlusi ja veendumusi ajaloolises kontekstis
- nimetab erinevate kunstistiilide olulisemaid tunnuseid ja tunneb väliste tunnuste järgi ära erinevate kunstistiilide arhitektuurinäiteid
- märkab Eesti ja maailma kultuuri seoseid ja vastastikust mõju
- teab, kuidas meditsiin on ajas arenenud ja mis võtteid on kasutatud haiguste ja epideemiatega võitlemisel
- toob näiteid erinevate ajastute kultuuripärandist
- toob näiteid rahvastikurännetest, selgitades nende põhjusi ja tagajärgi
- analüüsib Euroopa riikide arengut ajaloos mõne riigi näitel

- kirjeldab, kuidas on erineval ajal maailmas korraldatud inimeste heaolu, tuues näiteid tervishoiu, igapäevaelu ja turvalisuse korraldusest
- analüüsib teaduse ja tehnika arengu positiivset ja negatiivset mõju ühiskonnale ja kultuurile, mõistab inimkonna eetilisi valikuid ja vastutust ühiskonna ees seoses teaduse ja tehnika arenguga
- arutleb märksõnade või küsimuste toel ajaloosündmuste ja -nähtuste üle, kujundab oma seisukoha ning põhjendab seda;
- selgitab näidete abil, kuidas muutused maailmas on mõjutanud Eesti ajalugu;
- analüüsib allikate usaldusväärsust eri aspekte hinnates, teab, et allika sõnum sõltub autori positsioonist;
- loetleb inimkeskse ja teadusliku maailmapildi kujunemise põhjuseid, toob näiteid selle tunnusjoontest, suuna esindajatest erinevatel ajastutel ning ühiskonnas toimunud muutustest;
- selgitab Ameerika Ühendriikide kujunemislugu;
- toob näiteid kolonialismi majanduslikest, poliitilistest ja eetilistest aspektidest, annab kolonialismile hinnangu erinevast perspektiivist;
- toob näiteid ühiskonna ümberkorraldamise võimalustest reformide või revolutsiooni teel ja analüüsib nende protsesside erinevusi;
- analüüsib inimeste võimalusi ja valikuid minevikus ja tänapäeval isikute näitel;
- selgitab ja toob näiteid, kuidas inimesed on erinevatel ajastutel loodusesse suhtunud

Õppeaine teemad:

- Maailm keskajal 476–1492
- Keskaja mõiste, üldiseloomustus ja perioodiseerimine
- Seisused, läänikord ja eluolu
- Ristiusk, kirik ja kultuur
- Euroopa riigid varakeskajal
- Linnad ja linnaelu
- Euroopa riigid kõrgkeskajal
- Keskaegse Euroopa naabrid: araablased, Bütsants, viikingid, Vana-Vene riik
- Ristisõjad
- Haridus, ülikoolid ja teadus
- Eesti keskajal

- Maailm varauusajal 1492–1600
- Maadeavastused
- Reformatsioon ja vastureformatsioon
- Renessanss ja humanism

Hindamise põhimõtted:

Ajalooõpetuses hinnatakse teadmisi ja oskusi koos tasakaalustatult. Ajalooteadmisenä ei käsitleta pelgalt faktiteadmist, vaid sündmuse, muutuse ja asjaolude kirjeldamist, teadmist ajaloolisest protsessist, nt mis protseduure tehakse allikat analüüsis või mis küsimusi käsitakse erinevate ajalootõlgenduste kohta.

Teadmiste arengut demonstreerivad järgmised kirjeldused:

- avaramad teadmised oma seisukoha väljendamiseks;
- võimekus kategoriseerida, näha mustreid (sarnasusi), üldistada, võtta kokku, tuua välja olulisemat;
- võimekus näha seoseid sündmuste vahel, eristada minevikku ja tänapäeva, keskenduda olulisemale, teadlikkus teema tähtsusest ja avaramast tähendusest;
- suutlikkus liikuda konkreetselt abstraktsele;
- suutlikkus selgitada kirjeldamise asemeid;
- mõtteselgus ja -täpsus;
- iseseisvus mõtlemisel, küsimuste esitamisel, hüpoteeside püstitamisel, vastuste otsimisel ja lahendusteede valikul;
- informeeritud kriitilise tõendusmaterjali hindamisel, valmisolek tulemuseni jõudmiseks.

2.12 Ajalugu 8. klass

Õppeaine: ajalugu

Klass: 8. klass

Aine maht: 2 tundi nädalas

Õpitulemused:

Õpilane:

- Iseloomustab põhitunnuste kaudu erinevaid ajalooperioode.

- Toob allikate abil esile ajaloosündmuste põhjuse-tagajärje seoseid
- Analüüsib allikate usaldusväärsust eri aspekte hinnates, teab, et allika sõnum sõltub autori positsioonist
- Teeb allikate põhjal järeldusi, hinnates väiteid, taotlusi ja veendumusi ajaloolises kontekstis
- Analüüsib inimeste võimalusi ja valikuid minevikus ja tänapäeval isikute näitel
- Kujundab oma poliitilise eelistuse ja põhjendab seda
- Loetleb inimkeskse ja teadusliku maailmapildi kujunemise põhjuseid, toob näiteid selle tunnusjoontest, suuna esindajatest erinevatel ajastutel ning ühiskonnas toimunud muutustest
- Selgitab Ameerika Ühendriikide kujunemislugu 17.-18. sajandil
- Teab demokraatiale iseloomulikke jooni selle kujunemise ajal ja tänapäeval ja toob näiteid demokraatia arengust antiikajast tänapäevani
- Toob näiteid ühiskonna ümberkorraldamise võimalustest reformide või revolutsiooni teel ja analüüsib nende protsesside erinevusi
- Tunneb ära äärmusluse ja populismi tunnused minevikus ja tänapäeval
- Selgitab näidete abil, kuidas muutused maailmas on mõjutanud Eesti ajalugu
- Märkab kodukoha kultuuripärandit ja teab selle kujunemislugu, mõistab, et kultuuripärandi tähendus võib ajas muutuda
- Nimetab erinevate kunstistiilide olulisemaid tunnuseid ja tunneb väliste tunnuste järgi ära erinevate kunstistiilide arhitektuurinäiteid
- Analüüsib teaduse ja tehnika arengu positiivset ja negatiivset mõju ühiskonnale ja kultuurile, mõistab inimkonna eetilisi valikuid ja vastutust ühiskonna ees seoses teaduse ja tehnika arenguga
- Analüüsib Euroopa riikide arengut ajaloos mõne riigi näitel
- Selgitab ja toob näiteid, kuidas inimesed on erinevatel ajastutel loodusesse suhtunud
- Iseloomustab erinevaid poliitilisi õpetusi ja nende peamisi toetusgruppe ühiskonnas, analüüsib, mis on iseloomulik konservatismile, liberalismile ja sotsiaaldemokraatiale, rahvuslusele tänapäeval
- Arutleb märksõnade või küsimuste toel ajaloosündmuste ja -nähtuste üle, kujundab oma seisukoha ning põhjendab seda
- Toob näiteid kolonialismi majanduslikest, poliitilistest ja eetilistest aspektidest, annab kolonialismile hinnangu erinevast perspektiivist.

- Selgitab, kuidas tootmine, tarbimine ja inimeste elatustase on seotud loodusressursside kasutamisega
- Analüüsib Eesti omariikluse kujunemist ja arengut Euroopa sündmuste kontekstis
- Toob näiteid erinevate ajastute kultuuripärandist
- Märkab kodukoha kultuuripärandit ja teab selle kujunemislugu, mõistab, et kultuuripärandi tähendus võib ajas muutuda
- Märkab Eesti ja maailma kultuuri seoseid ja vastastikust mõju
- Teab, kuidas meditsiin on ajas arenenud ja mis võtteid on kasutatud haiguste ja epideemiatega võitlemisel

Õppeaine teemad:

- Maailm 1600–1815
- Uusaja mõiste, üldiseloostus, periodiseering. Ühiskond varauusajal
- Ususõjad. Prantsusmaa, Inglismaa, Saksamaa sisepoliitika varauusajal
- Absolutism ja valgustus
- Ameerika iseseisvumine
- Prantsuse revolutsioon ja Napoleon
- Eesti Rootsi ja Vene riigi koosseisus
- Kunst, kultuur ja teadus varauusajal
- Maailm 1815–1918
- Viini kongress ja Euroopa uusajal
- Tööstusrevolutsioon ja industrialiseerimine
- Poliitilised õpetused
- Euroopa rahvaste kevad (1848. aasta revolutsioonid)
- Kolonialism ja imperialismi kujunemine
- Venemaa ja Eesti 19. sajandil ja 20. sajandi algul
- Esimene maailmasõda. Eesti iseseisvumine
- Teadus, tehnika ja kultuur 19. sajandil ja 20. sajandi algul

Hindamise põhimõtted:

Ajalooõpetuses hinnatakse teadmisi ja oskusi koos tasakaalustatult. Ajalooteadmisenä ei käsitleta pelgalt faktiteadmist, vaid sündmuse, muutuse ja asjaolude kirjeldamist, teadmist

ajaloolisest protsessist, nt mis protseduure tehakse allikat analüüsidest või mis küsimusi küsitakse erinevate ajalootõlgenduste kohta.

Teadmiste arengut demonstreerivad järgmised kirjeldused:

- avaramad teadmised oma seisukoha väljendamiseks;
- võimekus kategoriseerida, näha mustreid (sarnasusi), üldistada, võtta kokku, tuua välja olulisemat;
- võimekus näha seoseid sündmuste vahel, eristada minevikku ja tänapäeva, keskenduda olulisemale, teadlikkus teema tähtsusest ja avaramast tähendusest;
- suutlikkus liikuda konkreetsetelt abstraktsele;
- suutlikkus selgitada kirjeldamise asemeid;
- mõtteselgus ja -täpsus;
- iseseisvus mõtlemisel, küsimuste esitamisel, hüpoteeside püstitamisel, vastuste otsimisel ja lahendusteede valikul;
- informeeritud kriitilisus tõendusmaterjali hindamisel, valmisolek tulemuseni jõudmiseks.

2.13 Ajalugu 9. klass

Õppeaine: ajalugu

Klass: 9. klass

Aine maht: 2 tundi nädalas

Õpitulemused:

Õpilane:

- selgitab näidete toel Euroopa suurriikide ja Ameerika Ühendriikide tähtsust lähiajalooos
- teeb allikate põhjal järeldusi, hinnates väiteid, taotlusi ja veendumusi ajaloolises kontekstis
- arutleb märksõnade või küsimuste toel ajaloosündmuste ja -nähtuste üle, kujundab oma seisukoha ning põhjendab seda
- toob allikate põhjal esile ajaloosündmuste põhjuse-tagajärje seoseid
- toob näiteid ühiskonna ümberkorraldamise võimalustest reformide või revolutsiooni teel ja analüüsib nende protsesside erinevusi
- analüüsib Eesti omariikluse kujunemist ja arengut Euroopa sündmuste kontekstis
- iseloomustab erinevaid poliitilisi õpetusi ja nende peamisi toetusgruppe ühiskonnas;

- analüüsib, mis on iseloomulik konservatismile, liberalismile ja sotsiaaldemokraatiale tänapäeval
- kujundab oma poliitilise eelistuse ja põhjendab seda
- tunneb ära äärmusluse ja populismi tunnused minevikus ja tänapäeval
- teab demokraatiale iseloomulikke jooni selle kujunemise ajal ja tänapäeval ja toob näiteid demokraatia arengust antiikajast tänapäevani
- analüüsib teaduse ja tehnika arengu positiivset ning negatiivset mõju ühiskonnale
- selgitab, kuidas tootmine, tarbimine ja inimeste elatustase on seotud loodusressursside kasutamisega
- analüüsib Euroopa riikide arengut ajaloos mõne riigi näitel
- toob näiteid rahvastikurännetest, selgitades nende põhjusi ja tagajärg
- analüüsib inimeste võimalusi ja valikuid minevikus ja tänapäeval isikute näitel
- analüüsib allikate usaldusväarsust eri aspekte hinnates, teab, et allika sõnum sõltub autori positsioonist
- iseloomustab põhitunnuste kaudu erinevaid ajalooperioode
- kirjeldab, kuidas on erineval ajal maailmas korraldatud inimeste heaolu, tuues näiteid hariduse, tervishoiu, igapäevaelu ja turvalisuse korraldusest
- toob näiteid hariduse, tervishoiu, sotsiaal- ja igapäevaelu valdkonnast eri ajastutel
- märkab kodukoha kultuuripärandit ja teab selle kujunemislugu, mõistab, et kultuuripärandi tähendus võib ajas muutuda
- toob näiteid erinevate ajastute kultuuripärandist
- selgitab, kuidas igal inimesel on võimalik olla traditsioonide hoidmise kaudu kultuuripärandi kandja
- selgitab näidete abil, kuidas muutused maailmas on mõjutanud Eesti ajalugu
- iseloomustab nüüdisaja demokraatlikku ühiskonda mõne riigi näitel
- märkab Eesti ja maailma kultuuri seoseid ja vastastikust mõju
- mõistab inimkonna eetilisi valikuid ja vastutust ühiskonna ees seoses teaduse ja tehnika arenguga

Õppeaine teemad:

- Maailm kahe maailmasõja vahel 1918–1939
- Esimese maailmasõja tagajärjed
- Eesti Vabadussõda

- Demokraatia ja diktatuurid 1920.-1930. aastatel
- Demokraatlik ja autoritaarne Eesti
- Majandus maailmas ja Eestis kahe maailmasõja vahel
- Kultuur kahe maailmasõja vahel maailmas ja Eestis
- Teine maailmasõda 1939–1945
- Rahvusvaheline olukord Teise maailmasõja eel
- Teine maailmasõda
- Eesti Teises maailmasõjas
- Maailm pärast Teist maailmasõda
- Külmsõda
- Demokraatlik maailm pärast Teist maailmasõda
- Kommunistlikud riigid ja Eesti NSV
- Kultuur ja eluolu 20. sajandi teises pooles maailmas ja Eesti NSV-s
- Eesti iseseisvuse taastamine
- Maailm 1990. aastatest alates

Hindamise põhimõtted:

Ajalooõpetuses hinnatakse teadmisi ja oskusi koos tasakaalustatult. Ajalooteadmisenä ei käsitleta pelgalt faktiteadmist, vaid sündmuse, muutuse ja asjaolude kirjeldamist, teadmist ajaloolisest protsessist, nt mis protseduure tehakse allikat analüüsides või mis küsimusi küsitakse erinevate ajalootõlgenduste kohta.

Teadmiste arengut demonstreerivad järgmised kirjeldused:

- avaramad teadmised oma seisukoha väljendamiseks;
- võimekus kategoriseerida, näha mustreid (sarnasusi), üldistada, võtta kokku, tuua välja olulisemat;
- võimekus näha seoseid sündmuste vahel, eristada minevikku ja tänapäeva, keskenduda olulisemale, teadlikkus teema tähtsusest ja avaramast tähendusest;
- suutlikkus liikuda konkreetselt abstraktsele;
- suutlikkus selgitada kirjeldamise asemeid;
- mõtteselgus ja -täpsus;
- iseseisvus mõtlemisel, küsimuste esitamisel, hüpoteeside püstitamisel, vastuste otsimisel ja lahendusteede valikul;
- informeeritud kriitilises tõendusmaterjali hindamisel, valmisolek tulemuseni jõudmiseks.

2.14 Ajalugu 7. klass (LÕK)

Õppeaine: Ajalugu

Klass: 7. klass (LÕK)

Aine maht: 2 tundi nädalas

Õpitulemused:

- Tunneb huvi mineviku vastu; teab et minevik on olnud muutuv ja mitmekesine.
- Omab üldist ettekujutust Eesti ajaloost ja sellega seoses üldjoontes kogu maailma ajaloost.
- Oskab nimetada olulisi ajaloosündmusi, inimeste eluviisi ja tegevusalasid õpitud ajastutel.
- Teab, et maailmas toimunud sündmused on otseselt või kaudselt mõjutanud nii Eestis kui ka mujal Euroopas; teab et poliitikal on suur roll maailma riikide omavahelistes suhetes.
- Nimetab oma põhiõigusi Eesti Vabariigi kodanikuna.
- Teab ja väärtustab kombeid ning traditsioone oma kultuuris.
- Leiab infot eri teabeallikatest.

Õppeaine teemad:

Muinasajad, muinasajad Eestis, vanaajad, keskaeg ja feodaalkord, eestlaste muistne vabadusvõitlus, eestlased võõra võimu all, eestlaste naabrid 13.-15.-sajandil, Eesti varauusajal, suured leiutised ja avastused.

Hindamise põhimõtted:

Hinnatakse õpilase teadmisi omandatud materjali kohta 3 korda trimestris, nii suulises kui ka kirjalikus vormis, arvestades vastavust taotletavatele õpitulemustele. Hindamine on numbriline.

2.15 Ühiskonnaõpetus 6. klass

Õppeaine: Ühiskonnaõpetus

Klass: 6.

Aine maht: 1 tund nädalas

Õpitulemused:

Demokraatia põhimõtted ja selle toimimine

- Teab kodukohas tegutsevaid kodanikuühendusi ja -algatusi;
- loetleb kodukohas lahendamist vajavaid probleeme ja pakub neile lahendusi;
- leiab eakohaseid võimalusi eneseteostuseks kogukonna liikmena;
- osaleb oma klassi otsustusprotsessides demokraatia põhimõtteid arvestades;
- teab lapse õigusi ja olulisemaid inimõigusi ning selgitab nende olulisust;
- teab, et kõik inimesed on seaduse ees võrdsed ja peavad seadusi täitma;
- kirjeldab, kuidas demokraatia põhimõtted saavad toimida koolis; toetab oma käitumise ja osalemisega koolidemokraatiat;
- teab Eesti riigi juhtimisega seotud põhiseaduslikke institutsioone ja olulisemaid ametikohti.

Allikad ja autoriõigused

- Eristab fakti arvamusest, teab, mis tunnuste alusel hinnata allikate usaldusväärsust;
- teab, et autoriõigused on kaitstud seadusega ja autorile tuleb viidata.

Kultuurilised erinevused ja nende aktsepteerimine.

- Teab, et inimesed on erineva kultuuritaustaga, saab aru, kui kedagi kultuurilise erinevuse tõttu diskrimineeritakse ja otsib vajaduse korral abi;
- teab, et iga inimene on käitumise, hoiakute ja panusega kultuurikandja ja -looja.

Planeerimine ja tarbimine

- Tunneb tervise- ja turvariske, oskab vältida ohtusid ja teab, kust abi otsida, kasutab turvaliselt dokumente ja pangakaarti.
- oskab oma aega ja raha planeerida, võimeid ja võimalusi arvestada.
- käitub teadliku tarbijana.
- toob näiteid erinevatest seaduslikest rahateenimise võimalustest.
- koostab eelarve etteantud piirides;
- kirjeldab säästmise võimalusi igapäevaelus, toob näiteid.

Õppeaine teemad:

- Demokraatia
- Inimõigused

- Riigi ja kohaliku omavalitsuse juhtimine ja toimimine, struktuur.
- Riigikogu ja KOV valimised, kodanikualgatuse põhimõtted.
- Seadusandlik võim, täidesaatev võim ja kohtuvõim. Võimude lahusus.
- Usundid
- Rahatarkus

Hindamise põhimõtted:

Hinnatakse arutlusoskust, erinevate allikate, sh õigustekstide tõlgendamist ja analüüsi, ühiskondlike probleemide analüüsi ja oma seisukoha kujundamise ning selle põhjendamise oskust. Hinnatakse kodanikuvalmidust ja -vastutust ühistegevuses osalemise, ühiskonnaliikmele kohustuslike toimingute, sh vajalike dokumentide täitmise oskuse jt eakohaste ülesannete kaudu.

Väitluses hinnatakse oskust kuulata aktiivselt teise osapoolte väiteid ning oskust esitatud väidetele tõendus põhiste argumentidega vastata.

Hinnatakse õpilase teadmisi ja oskusi suuliste vastuste (esituste) ning kirjalike tööde alusel, arvestades teadmiste ja oskuste vastavust taotletavatele õpitulemustele. Õpitulemusi hinnatakse sõnaliste hinnangute ning numbriliste hinnetega.

Hindamisel lähtutakse Iisaku Gümnaasiumi hindamisjuhendist.

2.16 Ühiskonnaõpetus 9. klass

Õppeaine: ühiskonnaõpetus

Klass: 9. klass

Aine maht: 2 tundi nädalas

Õpitulemused:

- Õppija mõistab, et ühiskond on terviklik süsteem, kus erinevad osapooled mõjutavad ning samas sõltuvad teineteisest.
- Oskab tuua näiteid sektorite tegevusest ja koostööst ühiskonnas ning üksikisikute kokkupuudetest ja/või võimalusest osaleda avaliku sektori, erasektori ja vabakonna tegevuses.
- Õppija mõistab, et ühiskond koosneb mitmetest vastanduvate huvidega rühmadest.

- Teab, kuidas kaasaja ühiskondi mõjutab ränne ning milles erinevad/sarnanevad kodaniku õigused ja kohustused mittekodaniku õigustest ja kohustustest.
- Oskab avaldada põhjendatud arvamust teemal, kes on hea kodanik ning kuidas selleks saada.
- Õppija mõistab, miks on hästi toimiva ühiskonna jaoks oluline arvestada inimeste erisustega.
- Teab, milline tähtsus on identiteedil inimese elus ning kuidas ühiskond mõjutab selle kujunemist.
- Mõistab koostöövõimaluste otsimise vajalikkust kultuuriliste/maailmavaateliste (poliitiliste) erinevuste puhul.
- Oskab läbi näidete toomise selgitada soorollide ja soostereotüüpsete hoiakute mõju inimese valikutele ja võimalustele;
- Õppija mõistab, millised on tema kui lapse õigused ja kohustused, millised kohustused ja õigused on tema vanematel.
- Oskab selgitada ja põhjendada, milliste õiguste ja vabaduste kaitse peab olema ühiskonna kõrgendatud tähelepanu all.
- Õppija selgitab õiguste ja kohustuste omavahelisi seoseid.
- Saab aru, milline on õiguste ja privileegide vahekord.
- Õppija teab, millised on peamised inimõigused (s.h lapse õigused) ning kus need on sätestatud.
- Oskab märgata vägivalda ja kuritarvitamist enda ümber ning tunneb lihtsamaid sekkumise võtteid/võimalusi.
- Analüüsib oma lähiümbrust märgates puudusi väärkas käitumises inimeste vahel ning oskab välja pakkuda lahendusi selliste olukordade ennetamiseks, lahendamiseks.
- Mõistab, et elu toob kaasa kriise, kuid teab, et nendeks on võimalik valmistuda.
- Teab, mida enda ja lähedaste kaitsmiseks peab kriisiolukordades esmajoones tegema ja kuhu abi saamiseks pöörduma.
- Arutleb, millal muutub sõna ohtlikuks ja kust läheb sõnavabaduse piir.
- Õppija teab ajakirjanduse rolli ja vastutust avaliku arvamuse kujundamisel ühiskonnas.
- Oskab vahet teha erinevat tüüpi meediasisul.
- Õppija teab, milles seisneb sõnumite võimendamine ja mullistumine.
- Mõistab, millistes olukordades mõjutamine toimub ning oskab märgata enda ümber erinevat liiki turunduskommunikatsiooni kui ka poliitilist propagandat.

- Mõistab, mis on infosõda ning kuidas kasutatakse vastandumist jm infomüra, et mõjutada demokraatliku arutelu.
- Õppija teab, millised on demokraatia aluspõhimõtted ja väärtused.
- Väärtustab demokraatliku otsustusprotsessi teades, milline on üldiselt vabade valimiste protseduur ning millistest põhimõtetest see lähtub.
- Saab aru, miks on oluline teadlik hääletamine ja maailmavaatelistel eelistustel omamine.
- Tunneb huvi ühiskonnas toimuva vastu ning saab aru.
- Tunneb demokraatlike sekkumisvõimalusi otsustusprotsessidesse.
- Väärtustab ja oskab rakendada demokraatliku käitumist s.h arutelukultuuri rühmas.
- Õppija teab, et demokraatia toimimine pole iseenesest mõistetav
- Saab aru, milles seisneb korrupsiooni probleemi tõsidus.
- Suudab arutleda isiklik kasu vs ühiskondlik kasu teemal.
- Oskab reageerida õiguspäraselt ebaausat käitumist märgates.
- Õppija mõistab, milles seisneb võimude lahususe printsiip ning miks ja kuidas seda demokraatlikus ühiskonnas rakendatakse.
- Oskab eristada võimu harusid saades aru nende ülesannete erinevustest, kuid samas omavahelisest vastastikusel seotusest.
- Nimetab (põhiseaduse abil) põhiseaduslike institutsioonide.
- Teab, et Eesti kuulub Euroopa Liitu, mille juhtimisel rakendatakse samuti võimude lahususe printsiipi, oskab esitada selle kohta näiteid.
- Teab, et avaliku sektori asutused tagavad riigi toimimise osates tuua näiteid mõnedest riigi ülesannetest.
- Saab aru kuidas õigusriigis toimub kokkulepitud reeglite kehtestamine ja muutmine.
- Õppija oskab tuua näiteid, millised on valdade ja linnade ülesanded oma kogukonna igapäeva elu korraldamisel.
- Selgitab, kuidas rakendub võimude lahususe põhimõtte kohaliku valitsemise tasandil.
- Oskab tuua lihtsaid näiteid, millistes küsimustes tuleb inimesel kohaliku võimu poole pöörduda.
- Tunneb huvi kohaliku elu korraldamise vastu ning oskab sõnastada enda jaoks kohaliku elu probleemkohti ning pakub välja omapoolseid lahendusi.
- Teab, millised on osalusdemokraatia võimalused kaasa rääkida kohalike asjade otsustamisel, osates vajadusel neid ka rakendada.

- Õppija mõistab, milline on kodanikuühiskonna roll demokraatia tagamisel, millised on vabaühenduste eesmärgid ja toimimise põhimõtted.
- Saab aru, millised probleemid aitab vabakond kogukonnas ja laiemalt ühiskonnas lahendada.
- Õppija teab, kuidas tekib ühiskonnas tulu ning millistel alustel heaoluühiskonnas tulusid ümber jaotatakse.
- Teab, mis on sotsiaalne ettevõtetus, ja toob näiteid selle võimalustest.
- Saab aru, et maailmakaubandussüsteemis on osalejad vastastikusel sõltuvuses.
- Teab, et õiglase kaubanduse võimaldab nii tarbijal kui tootjal panustada õiglasema süsteemi loomisesse.
- Mõistab, millest sõltuvad riigi tulud ning millised kohustused on riigil.
- Väärtustab ausat maksumaksmist ja mõistab maksude vajalikkust ühiskonna toimimiseks.
- Õppija mõistab, millistest reeglitest lähtutakse töösuhte loomisel.
- On teadlik riskidest, mis noori tööturule sisenedes võivad puudutada.
- Õppija teab, kuidas planeerida vastutustundlikult oma rahaasju.
- Mõistab, millised ohud võivad kaasneda laenamise või investeerimisega.
- Mõistab, mida tähendab finantsiline vastutus ja kuidas võtta arukalt riske.
- Oskab koostada oma kuludest/tuludest lähtuvat eelarvet seostades seda aruka tarbimisega.
- Õppija mõistab, et Eesti peab arvestama rahvusvahelise olukorra ja rahvusvaheliste suhetega.
- Õppija teab, mida annab Eestile kuulumine EL ja NATO-sse.
- Mõistab, miks on väikeriigile oluline, et rahvusvahelistes suhetes järgitaks kokkulepituid reegleid, austatakse inimõiguseid ja demokraatiat.

Õppeaine teemad:

Ühiskond ja sotsiaalsed suhted: kuidas ühiskond toimib ja kellest koosneb

- Ühiskonna institutsiooniline struktuur – kuidas avaliku sektori, äri-(era)sektori ja kolmanda sektori/vabakonna koostöös tagatakse hästi toimiv ühiskond.
- Ühiskonna sotsiaalne struktuur: mõistmine, et ühiskond on mitmekesine, sh ebavõrdne.
- Ühiskonnaliikmete õigused vs kohustused ning vastutus on omavahelises seoses.

Meedia ja teave: kuidas toimida infopaljuse ja infokorratuse kontekstis

Demokraatlik riik ja valitsemine - kuidas demokraatlikud väärtused aitavad tagada kodanike heaolu ning õigusriigi toimimist

- Demokraatia toimimine igapäevases elus.
- Eesti valitsemiskord: kuidas rakendub võimude lahususe ja tasakaalu põhimõtte ellu ning millised on kodaniku võimalused poliitika kujundamisel osaleda.

Kodanikuühiskond - mida annab vabakonnas osalemine ning kuidas rahva tahet maksma panna

Ärisektori toimimine - milline on riigi roll majanduse reguleerimisel, kuidas olla ise ettevõtlik, saada hakkama (töö)turu kontekstis ning olla rahatark

- Turumajanduse olemus ja riigi roll selles.
- Tööturg
- Isiklik toimetulek ja arukas tarbimine

Eesti ja maailm: kuidas rahvusvaheline olukord Eestit mõjutab ning kuidas väikeriik saab oma huve rahvusvahelistes suhtluses teostada.

Hindamise põhimõtted:

Hindamisviisid õppeprotsessi kestel: suuline ja/või kirjalik hindamine, tagasiside, edasiside, numbriline hindamine, enesehindamine, eneseanalüüs, enesekontroll, kaasõpilaste hindamine. Ülesannete soorituste hindamine peaks tulenema samadest nõuetest, mis ülesande kirjelduses esitati. Niisiis sõltub hindamine alati ülesandepüstitusest ja -eesmärgist, seda ka avatud vastustega ülesannete puhul. Kui rühmatöö seab eesmärgiks sotsiaalsete oskuste kujundamise, peaks ka hindedkeem andma sellel aspektile suurema tähenduse. Teised aspektid ei peaks siiski jääma päris tähelepanuta. Rõhuasetused tehakse õpilastele teatavaks või lepitakse kokku ülesande andmisel.

Tihti peale ei olegi avatud vastusega küsimusele ühest õigest vastust. Eesmärgiks on tekitada klassis vastavateemaline arutelu, õppida otsima ja leidma argumente ning neid esitama.

Erinevad vastused on seega teretulnud ning õpetaja rolliks on tekkinud arutelu juhtimine.

Arutelusuutlikkust hinnatakse paikapidavate argumentide ja viisaka väitlemise (reeglite) alusel.

Hindamine vastavalt Iisaku Gümnaasiumi hindamisjuhendile.